Bakalářská práce Terezy Bízkové
Posudek oponentky práce: Mgr. Radka Stará
Srovnávání vzdělávacích systémů tlumočníků znakového jazyka v České republice a v Nizozemsku

Na úvod bych ráda ocenila volbu aktuálního a aplikovatelného tématu bakalářské práce. Problematika vzdělávání tlumočníků znakového jazyka je v současnosti v ČR stále diskutovaná a obsah práce může napomoci budoucímu směřování v této oblasti.

Cíl práce kolegyně Bízková formuluje jako srovnání vzdělávacích programů u nás a v Nizozemí. Tyto dvě země podle svých vlastních slov zvolila z důvodu *„podobných vstupních podmínek*“ (s. 11) – ony „podmínky“ z této poněkud vágní formulaci kolegyně dále specifikuje jako *„obdobnou rozlohu a podobně velký počet neslyšících*“. Tlumočení pro neslyšící v Nizozemsku je ovšem na velice dobré úrovni, proto je srovnání se situací u nás každopádně zajímavé. Dále autorka zamýšlí dotazníkovou metodou zjistit spokojenost tlumočníků znakového jazyka s úrovní vzdělávacího systému v ČR a v Nizozemsku. Tyto cíle autorka ve své práci poměrně s úspěchem dodržela. V úvodu však také říká, že v závěru své práce vyjádří svá doporučení ke zlepšení vzdělávání tlumočníků znakového jazyka v ČR. Tato doporučení jsem v závěru práce sice našla, jsou však poměrně stručná, proto se k nim také vztahuje i jedna z mých otázek na studentku (viz níže).

Jak jsem uvedla, v teoretické části kolegyně Bízková dodržela svůj záměr a předkládá komplexní srovnání vývoje tlumočení a vzdělávání pro tlumočníky v obou zemích. V přehledně rozdělených kapitolách se zabývá politickým a společenským pozadím ovlivňujícím tlumočení a vzdělávání v této oblasti, ukotvení požadavků na kvalifikační předpoklady tlumočníků v legislativě ČR a Nizozemska, systémem základního i celoživotního vzdělávání tlumočníků a způsoby profesní podpory začínajících tlumočníků. Poznatky vychází z dostatečného množství prostudované literatury i legislativy naší a zahraniční. Autorka tak předkládá čtenáři ucelený přehled systému tlumočnického vzdělávání v obou zemích, na něž se zaměřuje. Místy jsou však jednotlivé kapitoly poněkud nepřehledné, což je dáno v menší míře tím, že autorka neuvádí citace kurzívou, dále pak nedodržováním logických souvislostí a koherence textu. Např. v kapitole 3.1 Situace v České republice autorka popisuje politické a společenské dění, které mělo a má vliv na podobu tlumočení pro neslyšící, včetně platné legislativy. Tematické řazení odstavců a celková logická návaznost je však místy poněkud matoucí, zejména u vyjmenovávání zákonů, které mají na tlumočení vliv, ovšem každý z nich řeší jiný druh tlumočení, což v textu není jasně zmíněno a pro laického čtenáře to tudíž může být zavádějící, jelikož ten se může domnívat, že danými zákony je upraveno tlumočení obecně, ne jeho jednotlivé typy (u soudu, sociální služba, ve školství…). Podobných míst je v práci více.

V praktické části se kolegyně Bízková rozhodla zjistit, jak současný systém vzdělávání a profesní přípravy pro tlumočníky znakového jazyka v ČR a v Nizozemsku hodnotí sami tlumočníci. Za tímto účelem vytvořila dotazník, který následně rozeslala tlumočníkům z obou zemí. Je chvályhodné, že nejprve provedla pilotáž, na jejímž základě pak upravila finální dotazník tak, aby přinesl potvrzení či vyvrácení stanovených hypotéz. Oceňuji také podrobný popis dotazníku, typů otázek a zdůvodnění zvoleného postupu, ne vše bývá v podobných pracech standardem. Sesbíraných odpovědí bylo celkem 34, což je přijatelné číslo jako celek, ovšem nizozemských tlumočníků bylo pouze 7, tam bych uvítala číslo poněkud vyšší. Uznávám ale, že nebývá snadné získat odpovědi od mnohdy příliš zaměstnaných profesionálů, natož pak bez osobního kontaktu a ze zahraničí.

Výsledky výzkumu pak autorka prezentuje pomocí diagramů a grafů. V závěrečné části pak shrnuje, zda byly předem stanovené hypotézy potvrzeny či vyvráceny. Tato část je poněkud stručná, jistě by bylo možné závěrečné analýza dát více prostoru.

Z pravopisného i typografického hlediska se v práci objevují chyby i překlepy. Chyby jsou časté např. v interpunkci. Např. na s. 61 jsem nalezla 4 chyby formální a 4 chyby v interpunkci. Jazyková stránka textu je uspokojivá, ovšem objevují se stylistické problémy, např. střídání 1. osoby singuláru s plurálem autorským (s. 61, 62 i další), užívání stylově nevhodných slov („*rozklíčovaný název*“ – s. 15, „uchazečovo kvality“ – snad pouze překlep! – s 31) apod.

Formální chyby se týkají např. citací. Ty nejsou příliš konzistentní, také většinou nejsou uvedeny kurzívou (s. 12, 13 i jiné), což ztěžuje orientaci v textu. Autoři jsou někdy uváděni celým jménem (s. 12: Petr Pánek), jindy jen příjmením (s. 12: Toráčová). Chyby se vyskytují i u grafů zpracovávajících výsledky výzkumu. Např. na s. 48 u prvního grafu neodpovídají procenta ve výsečích číslům uvedeným v závorkách u popisku, nebo na s. 53 je zřejmě u druhého grafu chyba v absolutních číslech v závorkách – počet nizozemských respondentů je najednou výrazně vyšší, než u jiných otázek, a neodpovídá znázorněným procentům.

Kladem práce je přehledná struktura, dále pak např. seznam zkratek v úvodu a další prvky, které práci zpřehledňují a usnadňují čtenáři orientaci.

OTÁZKY NA STUDENTKU:

Dovolila bych si vznést na autorku několik otázek, které mne napadaly při čtení její bakalářské práce.

- Na s. 61 zmiňuje pojem „plnohodnotná komunikace“, o němž říká, že jej schválně nespecifikovala a nechala respondenty – tlumočníky, aby sami zvážili, zda jsou ve znakovém jazyce schopni „*plnohodnotné komunikace*“, čili že jej „*plnohodnotně ovládají*“. Mohla by více rozvést, co ona sama rozumí pod tímto pojmem?
- V závěru své práce vyjadřujete svá doporučení ke zlepšení vzdělávání tlumočníků znakového jazyka v ČR a uvádíte, že nejjednodušší cestou k napravení situace by bylo „*ustanovit v zákoně, aby všichni tlumočníci byli členy jedné konkrétní organizace, které by stát poskytoval dostatečné finanční prostředky na její fungování i na platy tlumočníkům*“. Jaká organizace by to podle vás měla/mohla být a kdo by garantoval její neutralitu? Je to podle vás ideální a jediné řešení, případně máte představu o problémech, které by taková centralizace mohla přinést?
- Na s. 13 autorka uvádí, že v v ČR v roce 2005 pracovalo 90 tlumočníků znakového jazyka. Z jakého zdroje autorka tento údaj čerpala? Dále tamtéž uvádí, že k pokrytí potřeb českých neslyšících bylo dle odhadů de Wit potřeba 390 tlumočníků. Na základě jakých údajů či jakého srovnání byl tento odhad vytvořen?
- Na s. 18 autorka uvádí: „*Situaci tlumočníků znakového jazyka v ČR ovlivňuje také 13 základních a středních škol pro děti a mládež se sluchovým postižením (Praha, Plzeň, Brno, Hradec Králové atd.), protože okolo každé takové instituce existuje určitá varianta znakového jazyka. Tlumočníci znakového jazyka by měli lokální změny ve znakovém jazyce vnímat a zahrnovat je do svého tlumočení.*“ Dovolím si zde položit otázku, co konkrétně měla autorka na mysli „variantou znakového jazyka“ a „lokálními změnami“, dále pak prosím o vysvětlení, jak tyto faktory přesně ovlivňují obecnou situaci tlumočníků znakového jazyka.

ZÁVĚR

Bakalářská práce Terezy Bízkové srovnává systém vzdělávání tlumočníků v České republice a v Nizozemí. Práce přináší ucelené shrnutí situace v tlumočení a ve vzdělávání tlumočníků v obou zemích. Nesporným kladem práce je, že může být přínosem pro vytváření lepšího vzdělávacího systému vzdělávání pro tlumočníky v ČR.
Relativně vysoký objem formálních a pravopisných chyb není na překážku celkovému vyznění.
Práce splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci a lze ji doporučit k obhajobě.
Radka Stará

9. 6. 2013
Návrh klasifikace: velmi dobře